

ВІДГУК
офіційного опонента
завідувача кафедри економіки та менеджменту
Української інженерно-педагогічної академії, доктора економічних наук,
професора ПРОХОРОВОЇ Вікторії Володимирівни
на дисертацію ЗАГОРОДНЬОЇ Альони Сергіївни
на тему: «Формування механізму управління
економічною безпекою підприємств»,
подану до разової спеціалізованої вченої ради
на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент»
з галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

На підставі вивчення дисертації та опублікованих за дослідженою темою наукових праць здобувачки, а також матеріалів щодо апробації та практичного впровадження результатів виконаного Загородньою Альоною Сергіївною наукового дослідження, можна констатувати наступне щодо актуальності, ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, достовірності та наукової новизни одержаних результатів, повноти їх викладення в наукових працях та визначити загальну оцінку проведеного дослідження.

Актуальність теми дослідження. В сучасних умовах господарювання підприємства зіткнулися зі складними викликами, такими як загрози та ризики, які можуть серйозно вплинути на їх стабільність. Управління економічною безпекою стає важливим елементом для забезпечення ефективного функціонування та вчасної реакції на потенційні небезпеки. Стабільне функціонування будь-якого підприємства багато в чому залежить від наявності надійної системи економічної безпеки.

Дослідження у цій сфері включає аналіз різних аспектів економічної безпеки підприємства, що спрямоване на запобігання кризовим ситуаціям, забезпечення стійкості та досягнення цілей підприємства. Ця проблематика є важливою для сталого розвитку та збереження конкурентоспроможності підприємств у сучасних умовах.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану наукових досліджень кафедри логістики Національного авіаційного університету за темою «Концептуальні засади, методи та моделі екологізації логістичної діяльності» (номер державної реєстрації 0121U00195), в межах якої авторкою проведено діагностику управління загрозами економічної безпеки та ідентифіковано їх за функціональними складовими.

Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачкою методологією наукової діяльності. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних і прикладних засад та практичних рекомендацій щодо формування механізму управління економічною безпекою підприємств.

Досягнення поставленої мети зумовило визначення та вирішення наступних завдань:

- висвітлити теоретичні підходи та з'ясувати особливості і сутність поняття економічної безпеки підприємств;
- проаналізувати методичні основи системи управління економічною безпекою підприємств та навести принципи, на яких вона має ґрунтуватися;
- сформулювати концептуальні засади механізму управління економічною безпекою підприємств;
- здійснити комплексний аналіз управління економічною безпекою та оцінити ризики впливу на господарську діяльність логістичних підприємств;
- провести діагностику управління загрозами економічної безпеки та ідентифікувати їх за функціональними складовими;
- здійснити оцінювання рівня управління економічною безпекою логістичних підприємств на основі методичного підходу;
- розробити та представити алгоритм формування стратегії управління економічною безпекою підприємств, що дасть можливість приймати найбільш ефективні управлінські рішення;
- запропонувати та обґрунтувати проєкт впровадження структурного підрозділу управління економічною безпекою, запровадження якого вплине на вартість капіталу та фінансову спроможність підприємства;

– розробити та рекомендувати механізм реалізації управління економічною безпекою підприємств.

Об’єктом дослідження є процес формування механізму управління економічною безпекою підприємств, предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та практичних засад щодо удосконалення процесу управління економічною безпекою підприємств.

Теоретичною і методологічною базою дослідження є наукові розробки вітчизняних і зарубіжних вчених щодо формування механізму управління економічною безпекою підприємств. У процесі обґрунтування теоретичних та практичних питань дослідження використовувалися наступні наукові методи: аналізу та синтезу, моделювання та формалізації, системний та процесний, статистичного аналізу, економіко-порівняльного аналізу, експертних оцінок, групування, графічний, системного підходу.

Ступінь обґрунтованості наукових положень висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації. Ознайомлення з дисертацією дає підстави стверджувати, що основні положення, висновки та рекомендації авторки є достовірними, логічними та обґрунтованими. Зміст дисертації охоплює всі ключові аспекти обраної теми дослідження, поставлена мета досягнута, завдання вирішені, а практичні рекомендації сформульовано у висновках до окремих розділів і до роботи в цілому.

Інформаційну базу дослідження склали діючі нормативно-правові акти, офіційно опублікована статистична інформація Державної служби статистики України, Київської обласної державної адміністрації, Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України, звітність логістичних підприємств Київської та Одеської областей, результати анкетних опитувань, монографічні джерела та інші наукові розробки провідних вітчизняних, зарубіжних вчених і фахівців-практиків з питань управління економічною безпекою логістичних підприємств, власні розрахунки авторки, Інтернет-ресурси.

Наукове дослідження проведене на високому рівні. Аналіз літературних джерел за темою дисертації дозволив здобувачці сформулювати теоретико-

організаційні та методичні основи управління економічною безпекою підприємств.

Виходячи з цього, вищезазначене підтверджує, що одержані результати досліджень, висновки та рекомендації дисертації А. С. Загородньої мають високу ступінь обґрунтованості та є достовірними.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачкою досліджень полягає у розробленні теоретичних і прикладних засад та практичних рекомендацій щодо формування механізму управління економічною безпекою підприємств.

До найбільш вагомих наукових положень, які характеризуються новизною або її елементами, слід віднести наступні:

Цікавою є пропозиція авторки щодо висвітлення організаційних засад формування механізму управління економічною безпекою підприємства, в якому обов'язковою умовою є проведення індикативного аналізу як методу економічних досліджень, що полягає у виявленні динаміки та тенденцій зміни показників економічної безпеки та їх інтегрованості у систему забезпечення економічної стійкості підприємства та дотримання його економічних інтересів.

Заслуговують на увагу наукові підходи щодо оцінювання ризиків економічної безпеки шляхом використання рівнів ієрархії управління, що, на відміну від традиційних оцінок, дозволяє формувати та обґрунтовувати широкий спектр рішень і заходів на всіх трьох рівнях ієрархії управління ризиками (на рівні підприємства, на рівні бізнес-процесу та на рівні економічної безпеки).

Цікавою з наукової точки зору є позиція авторки щодо поглибленої класифікації існуючих загроз економічній безпеці логістичного підприємства за вісьмома функціональними складовими для своєчасного їх виявлення і попередження та усунення ризиків, що формують передумови забезпечення та утримання належного рівня економічної безпеки.

Важливим є визначення системи показників оцінювання рівня економічної безпеки, що ґрунтується на підставі розробленої шкали цільового

оцінювання та якісної характеристики стану управління економічною безпекою на підприємстві залежно від інтегрального показника.

Заслуговують бути відзначеними запропоновані авторкою науково-практичні підходи до обґрунтування стратегії управління економічною безпекою підприємства, в якій застосований комплексний підхід взаємозв'язків між окремими напрямками розвитку, що дасть можливість визначити і встановити межі та зміст процесів, які відбуваються в середині самої стратегії.

Важливим є розроблений механізм управління економічною безпекою підприємств, що спрямований на антикризовий економічний розвиток, захист від зовнішніх і внутрішніх загроз, основним завданням якого є регулярний моніторинг їх діяльності, аналіз господарської діяльності, своєчасне виявлення та нейтралізація загроз, підтримка норми показників ліквідності (платоспроможності), фінансової стійкості та незалежності, усунення наслідків негативних впливів і кризи.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні науково-методичного забезпечення щодо формування механізму управління економічною безпекою підприємств. Підтвердженням наукової та практичної цінності отриманих результатів дослідження є:

– теоретичні положення та практичні результати дисертації введені у навчальний процес Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» та використовуються при розробленні навчальних програм та викладанні навчальних дисциплін «Основи національної безпеки» та «Економічна безпека підприємств» за спеціальностями 073 «Менеджмент» та 281 «Публічне управління та адміністрування» (довідка про впровадження № 158/1-2 від 30.10.2023 р.);

– науково-практичні рекомендації щодо управління економічною безпекою підприємств були використані у практичній діяльності при розробленні Комплексної програми «Конкурентоспроможна Київщина» на 2022–2024 роки, в частині «Напрями діяльності та заходи» Комплексної програми «Конкурентоспроможна Київщина» на 2022–2024 роки КОДА (довідка про впровадження № 700/24/01/2023 від 17.11.2023 р.);

– розроблені в дисертації науково-практичні рекомендації щодо формування стратегії управління економічною безпекою підприємства буде використано при розробленні Стратегії розвитку ТОВ «Модерн Транс» на 2024–2025 роки (довідка про впровадження № 11/23-374 від 31.10.2023 р.);

– запропоновані в дисертації науково-практичні рекомендації щодо необхідності створення спеціалізованого структурного підрозділу з управління економічною безпекою підприємства (Відділ економічної безпеки), будуть використані у практичній діяльності ТОВ «ФТП» (довідка про впровадження № 11-23/8755 від 22.11.2023 р.).

Повнота викладення наукових результатів дисертації в публікаціях.

Основні положення дисертаційного дослідження викладено у 13 наукових працях, з яких 3 статті у наукових фахових виданнях України, 2 статті у наукових виданнях іншої держави, 8 тез наукових доповідей.

Достатньою є апробація результатів дисертації. Основні положення результати дисертації доповідалися й обговорювалися на 8 науково-практичних конференціях: «Права людини: історія та сучасність» (м. Київ, 9 грудня 2021 р.); «Менеджмент XXI століття: глобалізаційні виклики» (м. Полтава, 19 травня 2022 р.); «Relationship between public administration and business entities management» (Tallinn, Estonia, November 12, 2022); «Інновації та науковий потенціал світу» (м. Вінниця, 21 квітня 2023 р.); «Менеджмент XXI століття: глобалізаційні виклики» (м. Полтава, 15 травня 2023 р.); «International Conference on Corporation Management-2023» (Tallinn, Estonia, June 29, 2023); «Євроінтеграція екологічної політики України» (м. Одеса, 25–26 жовтня 2023 р.); «Synergy of knowledge: New Horizons in Global Scientific Research» (Vancouver, Canada, November 01–03, 2023).

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

Аналіз наукових публікацій, у яких висвітлено основні наукові результати дисертації А. С. Загородньої, не дає підстав фіксувати допущення авторкою порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації). У дисертації є посилання на джерела інформації за кожним випадком використання тверджень, розробок, відомостей, ідей та статистичних

даних. Подана до захисту наукова робота відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права та відображає бажання надати достовірну інформацію про результати власної наукової діяльності, застосовувані методики досліджень, джерела інформації.

Дисертація та наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, не містять порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації та її окремих положень. Оцінюючи дисертацію Загородньої Альони Сергіївни, яка виконана на достатньо високому науковому рівні, слід висловити деякі зауваження, які відносяться до дискусійних питань та побажань:

1. У першому розділі дисертації (рис. 1.5) авторкою визначено, що система управління економічною безпекою повинна ґрунтуватися на таких принципах побудови: науковість, єдиноначальність та колегіальність, системність та комплексність, плановість, аналітичність та інформаційна оснащеність, поєднання прав та обов'язків, оптимальне поєднання централізації та децентралізації. Проте, у тексті роботи недостатньо висвітлено логічний взаємозв'язок цих принципів між собою.

2. Дисертація мала би ще більшу науково-практичну цінність, якби авторка у другому розділі роботи проаналізувала зарубіжний досвід управління економічною безпекою підприємств, що дозволило б узагальнити певні закономірності процесу, що досліджувався, та визначити уніфіковані форми змін сучасного управлінського інструментарію, які обумовлені глобальними трансформаційними процесами.

3. У підрозділі 2.1 об'єктивною є пропозиція авторки щодо запропонованої таксономії категорій ризиків логістичних підприємств, яка складається з чотирьох сфер ризику, які являють собою основні категорії ризику, що загрожують економічній безпеці на рівні підприємства. На нашу думку, деякі положення формування даної таксономії потребують додаткового пояснення.

4. В роботі авторкою визначено етапи розроблення стратегії управління економічною безпекою підприємств (рис. 3.2), але водночас не досить аргументовано доведено необхідність використання саме комплексного підходу взаємозв'язків між окремими напрямками розвитку, що дало б можливість визначити та встановити об'єктивні параметри та функціональний зміст процесів, системна реалізація яких саме і складає стратегію управління.

Зроблені зауваження не зменшують загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження, а лише вказують на складність проблематики, що досліджувалася, та можуть слугувати основою подальшої наукової роботи.

Вищевикладене має виключно дискусійний характер, належним способом реагування на ці зауваження може бути їх коментар під час публічного захисту, що жодним чином не ставить під сумнів вагомість наукових здобутків авторки.

Висловлені міркування у переважній більшості стосуються дискусійних питань, не впливають на належний науковий рівень дисертації Загородньої Альони Сергіївни, свідчать лише про її актуальність, комплексність та багатогранність досліджуваних здобувачкою проблем.

Загальний висновок. Дисертація Загородньої Альони Сергіївни на тему: «Формування механізму управління економічною безпекою підприємств» за актуальністю, ступенем новизни представлених результатів, їх наукової обґрунтованості, повноти викладення в опублікованих наукових працях, рівнем виконання поставленого наукового завдання та володіння методологією наукового дослідження відповідає вимогам, які висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертація Загородньої Альони Сергіївни відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 283 від 03.04.2019 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України

№ 759 від 31.05.2019 р.) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), а її авторка – Загородня Альона Сергіївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Офіційний опонент:
завідувач кафедри економіки
та менеджменту
Української інженерно-педагогічної
академії МОН України,
доктор економічних наук,
професор

Вікторія ПРОХОРОВА